

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja za pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrvt leta „ 1.20
„Kmetovalec“ za naročnike Soče Vse l. f. 2.—Pol leta f. 1. Za nenaročnike: Vse leto f. 3.—Pol leta f. 1.60

Pri oznanilih in ravno tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 2 krat
Za veče črke po prostoru.

SOČA

Pocamernne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternollju; v Trstu v tobakarnicah „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Viktor Dolenc v Gorici. — Rokopis se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža ako se oglase pri uredništvu.

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Bosna in Hercegovina.

Pogledajmo zdaj v zgodovino obéh v mnogih obzirih jako važnih dežel.—Naš namen ne more biti, da popišemo natanjčno vse zgodovinske dogodke; ampak mi bomo le površno omenili glavnih vojsk in političnih sprememb, katere so se višile tam prav pogostoma.—V najstarejšem zgodovinskem času je bila Bosna en del velike Ilirije, katera je imela svoje mogočne kralje in je v vsakem, posebno pa trgovskem obziru jako napredovala. Ilirski kralji so se vedno bojevali z Rimljani, večkrat srečno, večkrat nesrečno; a rimski taktiki in strategiji nij mogla dolgo vstavljati se hrabrost Ilircev in po hudih bojih podvrželi se je morala tudi stara Ilirija Rimljanom, kateri so jo priklenili konzularni Panoniji in kosneje zedinili z Dalmacijo.—Kot rimska dežela je bila Bosna zapletena v mnoge vojske, ki so jih Rimljani bojevali proti Gotom in Avarom; a ko so Rimljani propali v teh deželah, je prišla ta dežela deloma pod Srbijo, deloma pa pod Hrvatsko.

Najstarejša zgodovinska izkzave pričajo, da so bili prebivalci Bosne uže v najstarejši zgodovinski dobi prvi Slovani.—Velikomoravski kralj Svatopluk je Bosno preuredil kot samostalno deželo ter izročil vladarstvo čez to deželo domačim županom in banom, kateri zadnji so imeli kraljevsko oblast in veljavo.

Ko je kraljeval Casimir II. (l. 994) se je združila z Bosno tudi Hrvatska. Boris je bil prvi ban (od 1149 do 1168), ki je dosegel popolno neodvisnost Bosne, katera je obdržala svojo neodvisnost in je zmerom mogočnejša postajala. Tvaritko, ki se je imenoval od leta 1376 naprej po božji milosti kralja Srbije, Bosne in Primorja, je podvržal Bosni tudi en del Dalmacije od Kotora, do Zadra in skoro prav ob tistem času je večkrat zmagal Turke, ki so jeli zahajati v te dežele. Po tem takem imel je kralj Tvaritko v svoji oblasti mnogo jugoslovanskih dežel, in njegovo kraljestvo je imelo v stratežičnem obziru tako izvrstno lego ter je bilo tako dobro uredjeno, da bi ga ne bil premagal ter podjarmil noben sovražnik, ko bi bil po njegovi smrti sledil mu

enak energičen in pameten kralj in da ne bi bili nastali verski prepiri. A po njegovi smrti začel je hud prepir mej rimsko in staroversko cerkvijo in ta nesrečni prepir rodil je izdajstvo, vsled katerega so se Turki prvokrat polastili Bosne.—Vendar pa Turki nijso dolgo časa živili teh dežel, ker so kmalo po tem Ogri vdarili na Turčina preko Save in ga po nekaterih bitkah sopes zapodili iz Bosne. Od leta 1463 do 1527 so vladali Bosno ogrsko-hrvatski kralji.—Mej tem časom so Turki večkrat napadali Bosno, domača vojska jih je zmerom odbila in Turška bi bila težko kedaj sopes z dobila gospodarstvo čez Bosno, če ne bi bili Turki leta 1526 pri Mohač-u Ogrov popolnoma premagali, katera bitka je imela za Evropo tako žalostni nasledek, da so Turki z svojimi četami poplavlili vse podonavsko in jugoslovanske dežele, torej tudi Bosno.—Od tega časa ostala je Bosna pod Turškim jarmom, dasiravno si je Avstrija večkrat prizadevala, Bosno odtrgati Turku in je dunajski kabinet pri mnogih prilikah hotel obveljaviti stare pravice na Bosno, katera je bila nekdanj del Ogrske. Večkrat je avstrijska vojska prestopila Uno in Savo in večkrat se je srečno bojevala; posebno častna in važna je bila ona bitka, v kateri je slavni princ Evgen Savojski Turke popolnoma potolkel leta 1697 in se polastil glavnega mesta Sarajevo.—Ta vojna dokazuje do jasnega, da Avstrija ima v rokah ključ do Bosne, če namreč svoje operacije naslanja na Granico in da avstrijska politika je bila od nekdanj ta, da Turkom odtrže važni deželi Bosno in Hercegovino. A tistikrat je posebno francoska diplomacija Avstriji mnogo ovirala, da postane vodilna vlast na jutrovem.—Vkljub vsemu pa je Avstrija še večkrat po tem z svojo vojsko bojevala se na dolanji Donavi in komu nijso znane slavne bitke pod generalom Lavdonom, ki je bil vzel Belgrad in postal prvi strah Turčinom. Avstrijska politika pod Marija Terezijo in Jožefom II. je zmerom težila na jutrovo in še le kesnejši časi so Avstrijo osrečili z ministri, Nemci, ki so začeli novo politiko, ki je Avstrijo spravila v največo nevarnost. Zgubila je vsled napačne te politike ne samo na Italijanskem in Nemškem upliv in dežele, ampak zgubila je tudi prijateljstvo najzve-

stejše zaveznice, Rusije in ker je Turkom pomagala, tudi ves poprej mogočni upliv na Balkanu.

Tujemu uplivu in odpadu od tradicionalne politike se ima Avstrija od ene strani in Bosna od druge zahvaliti, če nij ta zadnja dežela uže davno rešena turškega jarma. Kajti vkljub mnogim in mnogim ustajam v Bosni in Hercegovini, nij Avstrija nikoli ved hitala na pomoč zatiranim kristjanom, tako da se je Turkom vsakokrat posrečilo zadušiti manjše in večje ustaje.—Največa nesreča za uboge kristjane teh dežel pa je bila, da je Srbom spodletela osvoboditev svojih bratov ob času srbske ustaje.—En oddelek srbske vojske jo je bil sicer leta 1807 vdaril čez Drino blizu Zvornika in se je polastal Bosne do blizo Sarajeva; a vrnitvi se je sopes moral veliki sili, ko je namreč en oddelek francoske vojske čez Dalmacijo prišel v Bosno in se tam združil s turško vojsko pod poveljništvom Hassan-paše. Srbi so še dvakrat pozneje poskusili Turkom izpustiti Bosno in Hercegovino, pa obakrat zastoj, ker so bili v promalem številu nasproti veliki turški sili.

Znanemiti je tudi punt mohamedanskih prebivalcev v Bosni proti turškemu sultanu Mahmud-u II. zaradi razpuščenja mogočne garde Janičarov, ki so bili v Turčiji to, kar so bili Pretorijani v Rimu in Strelci na Ruskem in so torej imeli veliko oblast čez Sultane. Leta 1846 vnela se je še druga tudi interessantna ustaja v Krajini; nek Mohamet-Bey jo je začel na svojo roko; on je hotel odtrgati Bosno od Turške in se je postavil za vladarja te dežele pod imenom „Aklenoiruku-car“; a Kiamil-paša je tega novega pretendenta premagal in vjel v bitki v dobrinski dolini. Revolucijo leta 1848 so Turki koj v začetku hitro zatili; a le za malo časa, ker uže leta 1849 je sopes začela nova ustaja pod vodstvom nekega Alikediča, kateri je ustaše popolnoma organizoval in dobro vodil, tako da so Turke večkrat zagnali v beg in da so jim celo vzeli važno trdnjavo Bihac. (leta 1850) Turki so takrat poslali pod znanim Omer-pašo (poprejšnji avstr. oficir, rodoma graničar) močno, čez 80000 mož brejočo armado in vkljub takej sili ne bi bil Omer-paša prav nič opravil, ko ne bi se bil spretno posluževal starega sovraštva in raspertije

LJSTEK.

Posebni znaki.

(Noveleta.)

Po danej snovi

Spisal: Janko Leban.

I.

„Tukaj se ne daje miloščine!“ dejala je osorno Neža, stara oskrbnica majorka Žalnikove mlademu beraču, ki je stal zunej v temnem koridoru, zaloputnivši mu duri pred nosom.

„Bog plati tisočkrat,“ odgovori berač in koraka po stopinjah naravnost na ulico.

Ida, mlada gospodična pak, slonela je na balkonu prvega nadstropja iste hiže ter se ozirala po vrtu, ko stopi berač ravno iz hiže. Bodisi, da je bil slišal šumenje Idine svilnate jopice, ali kali: povzdignol je oko kvišku k Idi. Njijn očesi se ujameji, a berač sname klobuk z glave in pomolivši ga kvišku proti deklici, poprosi jo ponižno za vbogajme. Ida vzame portemonnaie iz žepa ter mu vrže majhen denar v nastavljeni klobuk.

„Bog plati Vam tisočkrat,“ dejal je navnovič, in za dar, ki mu je pal v klobuk ne dosti meneč se, vprl je še enkrat oči v deklico.—Bil je osupnjen—okamenel! Ida pak je ostala na balkonu kakor priklenena od kake magične moči, dasiravno jo čuden čut prešine in bi bila najraje se umaknila z balkona. V tem hipu zasliši se na glavnej cesti nekega konja dir. Berač se preplaši in ves zbehan jo krone urno čez vrt zgubivši se kmalu potem za vogel.

Deklica je ravno še toliko časa imela, da se je

začudila pol elegantnej pol ubožnej obleki hitečega berača, ko jej iz sobe na uho zadoni glas jene matere.

„Pridi vendar notri, Ida!“ klicala je, „vidiš, dežuje uže, in Neža mora kočijo oporeči.“

Zdaj stoprv prijde deklici na misel, zakaj je prav za prav sionela na oknu. Stopivši zopet k oknu, vprè oko proti nebu, kjer so se gosti oblaci zbirali in kupičili. In z neba pogleda zopet na glavno cesto in s ceste na vrt,—ali ah,—tajiti nij mogla: težke kaplje jele so bile ravno padati, katerih pad je provzročeval male prašne oblačke, da so se vzdigovali z glavne ceste kvišku.—

Vendar Ida nij hotela odstopiti od obečanega jej sprehoda.

„Tam za gorami je vendar vse še tako jasno,“ dejala je, „v malo minutah mine vse.“

„Ne, za danes je uže zastoj; moraš si sprehod izbiti iz glave.“

„Moram“ mislila je deklica ter pogledala mater pol udano pol srdito, katera se je bila pokazala ravno pred balkonska vrata.—

„Pojdi v sobo,“ zapové jej majorka, „zunej je mrzlo, utegneš se preležati, ker si lahno oblečena.“

Ida je ubogala, ali jeno čelo bilo je oblačno, ozke obrvi so se jej nagubile i na ustnicah, ki so bile podobne granatnemu cvetu, bil bi jej se lahko opazil jezen joč.

„To je žalosten gòd!“ vzdahne, dostavivši počasi: „Bila bi vsaj uže odrasčeno dekle, ne imela bi vedno slišati ono soprno besedo „moraš!“ Danes je moj dvajseti gòd; toda pogum: za nekaj let, ko bom nekotiko odrasla, ne bode nikedo več nad menoj gospodoval; potem bom delala, kar bom jaz hotela! Vzela bom katerega bom jaz hotela in kateri bode se meni dopal, naj si bode uže prav oni mladi berač, kateremu sem preje z balkona novčič vrgla!“—

Nehotè jej, izustivši to, zaigrá jedva poznat nasmehljaj na ustnicah; kajti misel na bledega beraškega mladeniča in neumna izjava: vzeti ga za soproga, zdelo se je delici tako komična, da se jej zopet čelo zjasni.

Neža vstopi ter prinese mal listič. Prošena je bila majorka obiskati neko damo, s katero se je bila seznanila v kopelji in katera mora danes zaradi bolehnosti čuvati sobo.

„Zjasnilo se je, mati, popolnem se je zjasnilo!“ zakliče Ida veselo, katera je pridno bila do zdaj motrila vreme z okna. „Odbij prošnjo gospoj nadzornikovej ter pelji se z mano v lepo te prosim!“

„Ne, danes ne, in pri tem naj ostane!“ zavrne jej majorka.

„A danes je moje godovno in ti bi mi gotovo ne smela vsaj danes te prošnje odreči.“—

„Ostanemo še osem dnij tukej in med tem časom prijde gotovo še en dan ugoden za sprehod, ko se ne bo treba bati kake nevihte ali dežja sploh.“—Neža, kje je moj klobuk?“

„A l. dolgočasni gospoj nadzornikovej gotovo ne grem s Tabo, mati!“ nadaljuje Ida.

„Pa saj te tudi nečem, grda jezičnica ti!“ zakričala je majorka. „In uže vidim, da bom morala s tebo odslej vse druge strune napeti; uže vse preveč drzna mi postajaš!“—

V tem se je bila majorka pripravila za odhod. Preden je odšla, rekla je Neži: „K temu, da je deklica taka, vzrok je večji del Vaša slaba odgoja. Vi ste vedno molčali k tej hudi napaki; a odslej bo gotovo drugače!“

I majorka bila je vesela, da je le ta odgojstveni pogrešek mogla pripisovati drugej osobi, a ne samej sebi. Neža je molče poslušala, toda jedva je bila majorka iz hiže, ko se i ona odpravi doli k tibrarici, katera je imela v žadnjem delu hiže opravilo, da bi si

mej kristjani in mohamedanci izvirajoče iz verskega fanatizma.—Ta razpertija je navadno rodila izdajstvo in tako se bosnjaški Slovani skoro zmerom sami sebi kolavali verige.

Res je, da vsi prebivalci Bosne in Hercegovine brez izjeme, da tudi oni Mohametove vere so nejevoljni s turško samovoljno administracijo; a vkljub t. mu, da so tudi vsi prebivalci enega in istega slovanskega rodu, je vendar mej njimi, ker je v prvi vrsti merodajno veroizpovednost, tako mrzenje, da skoro nobeden ne spozna v svojem bližnjemu, ki je druge vere, brata Slavjana, ampak samo zakletega možliva, ognjusnega kristjanina (staroverca) in nevernega kristjanina (katolika). Posebno žalostno pa je to, kakor smo že enkrat omenili, da se staroverci in katoličani, ki vendar oboji verujejo na Izveličarja, tako hudo sovraščijo.

Zamore se torej smelo trditi, da glavni zaveznik Turkov in poglavitna njih moč je in je zmerom bil razpor mej Slovani samimi, kajti Turčin je zvit zadosti, da souva ene na druge in da si mej njih izredi in vzdržuje mnogo izdajce, posebno v boljših krogih. V srce je gotovo zbudilo vsacega Slovana, ko je čital, da tudi v sedajni ustaji katoličani niso popolnoma edini s brati staroverci nasproti skupnemu sovragu Turčinu in da se turška vlada posebno trudi, da bi z obljubami oslepila nekatere katoliške višje pastirje.—Temu nasproti pa se sliši gotovo prijetna vest, da nekateri slovanski mahomedanci v Bosni se hočejo poravnati s kristjani in z njimi skupno delati za oslobodenje slovanske zemlje.—Tudi to je pomenljivo, da vojvode ustašev povdarjajo v proklamacijah ravnopravnost in svobodo za vse slovanske brate v Bosni in Hercegovini brez razločka, če so mohamedanci ali kristjani.—To je velik napredek, ki zagotavlja ustašem simpatije vsih napredujočih narodov in je prvi korak boljše bodočnosti Jugoslovanov.—Mi bomo zmerom povdarjali, da mi Jugoslovani se ne smemo pripraviti zaradi vere; v tem obziru moramo biti jako tolerantni, ker drugače bomo vedno ostali podlaga tujčevi peti.—Kedor si Slovan, bodi Slovan v prvi vrsti! Turška vlada v Bosni in Hercegovini se torej vzdržuje s pomočjo intriga in ne bi se mogla več držati ne proti Avstriji, Srbiji in še celo proti dobro organizovani in vodjeni insurekciji ne, kajti Bosna in Hercegovina imata tako lego mej Avstrijo, Srbijo in Črnogoro, da Turkom lahko avstrijska, ali srbska, pa tudi vojska ustašev zapre tesna prehoda čez Albanijo in čez Klek; saj je temu dokaz sedajna ustaja, ko je namreč Turkom pop Žarko zaprl pot čez Albanijo, mej tem ko je tudi Klek postal mesnica za Turško vojsko. Če si torej predočimo še enkrat socialne, strategične in druge razmere v Bosni in Hercegovini, moramo priti do sklepa, da Turčin ne more ostati več gospodar onih dežel in da je bilo njegovo gospodarstvo zmerom nenaravno. (Dalje prih.)

Ustaja v Bosni in Hercegovini.

Ustašem gre prav dobro in vse kaže, da se bodo še dolgo držali ter da bo vojna trajala čez zimo, če tudi ustašem ne prideti na pomoč Srbija in Črnogora.

V Hercegovini okolo Trebinja so ustaši dobro organizovani pod Ljubibratičem, Pavlovičem i. t. d. in

razgovarjaje se srce nekoliko ohladila. Odkrila jej je, da nij videla še nikedar svoje gospě tako razjarene, kakor danes ter da sama ne vè v čem bi iskala vzrok tej jezi.—

Med tem šla je Ida na vrt, hoteč s knjigami, katere je seho prinesla, kratkočasiti se. Ali to danes ne gre, vedno in vedno pride jej na misel denašnja osornost materina in to, da jej nij dovolila obljubljenega sprehoda. Šetajočej po peščenih tléh, pade jej cvenketajoča reč na zemljo, in ko se po njej ozre, vidi, da je to listnica, katero je z robcem vred iz žepa potegnola. Padaje se je bila odprla in ves imetek steke! je večinoma po zemlji. Nevoljno se sklonivši pobira posamezne denare, ali nakrat jej postane čudno-tesno pri srcu, kajti pogrešala je naj dražega denara, naime cekina, katerega je dobila danes za god od svoje kume in katerega je kljubu vsej materini protivosti vendar sama shranila v svoj žep, moneč, da je tam baš tako dobro shranjen, kakor bi bil v maternej skrinjici.—

Zastoj je iskala in iskala uboga deklica; nikjer nij bilo izgubljenega zaklada.—Kaj pak če je v svoji zamišljenosti beraškemu mladeniču morda vrgla v klub mestu novčica oni cekin? Ah, zdaj stoprv jej je bilo jasno, zakaj je berač pospeševal korake, dobivši oni dar!—

Uboga deklica se glasno zajoče. Ne, da bi se jej toliko tožilo po izgubljenem zlatu, saj ona še v tako nežnih letih denarja obrajati nij znala, temveč zgolj misel na mater, katera je bila uže tako nemalo jezna na njo—ah, edino to jo je vznemirjalo. „In če me mati povpraša danes ali jutri po zlatu, kaj jej odgovorim? Kaj bode rekla, ko izve, da ga več nemam? Da-li me ne bo kaznovala?“—tako povprašuje uboga deklica samo sebe trepetaje strahu. — Da bi si bila s kako lažjo ali celo z resnico iz zadrege pomagala, o tem še misliti jej nij bilo, kajti poznala je predobro svojo strogo mater.—Edino rešilo videlo se jej je še: denar zopet si osvojiti, ne da bi o tem kedo kaj vedel.— (Dalje prih.)

sliši se, da jih je prav lepo število.—Vsled mnogih brojavov so Turki še enkrat poskusili prehod čez Klek; a ustaši so jih še enkrat proti morji pognali s krvavimi glavami. 28. pret. meseca pa je bil hud boj pri Prapatnici.— Ustaši so napali turško kolono, ki je iz Kleka vozila živež turški vojski; turški vojaki, ki so kolono stražili, so po kratkem uporu bežali. Drugi dan pa pride od Mostara čez Ljubinj mečna turška vojska provijantnej koloni na pomoč in napade ustaše za hrbtom. Ustaši, katerih je bilo čez 800 pod Ljubibratičem in Pavlovičem, so pa po naglem manevru Turke, katerih je bilo okolo 2200, spravili v sredo in jih po hudem boji zagnali v beg. Ko so Turki bežali so manjše kolone ustašev za njimi streljale s takim uspehom, da je ostalo čez 400 Turkov mrtvih in ranjenih, mej njimi tudi en turški polkovnik. Ustaši so Turkom vzeli 150 pušk in vojno kaso z 20.000 turških lir; mrtvih je ostalo 10, ranjenih pa 40 ustašev, katere zadnje so pripeljali v Dubrovnik, kder jih zdravi nek dr. Givanovič. Ustaši imajo zdaj v rokah vse pozicije na dalmatinski in črnogorski mji, pop Žarko pa varuje prehod čez Albanijo; torej čaka turke v istini krvava juha, če hočejo z uspehom operirati proti ustašem.—

Obistinila se je vest, da je začela ustaja tudi v Albaniji; pri Avioni so prijele nekatere vasi za orožje in ker se Turki strašno boje Albanecov, je turška vlada hitro poslala v Albanijo 1 parobrod vojakov. Če vsa Albanija ostane, po tem se bode Turkom težko posrečilo ogenj vgasniti.

V Bosni organizacija ustaje dobro napreduje; iz Avstrije in Srbije dohajajo kje mnogi prostovoljci.— 1. t. m. je bil boj ob reki Uni pri Dugempolji; 700 turških konjikov in 1000 pešev napalo je bilo 400 utrjenih ustašev, kateri so Turke po dolgem boji zapodili in jim ubili 146 mož.— 4. t. m. so ustaši banjanci napali Ljubinje, kder je bil strašanski boj in je padlo čez 100 Turkov.— Prav isti dan so ustaši pod poveljem Ljubibratiča popolnoma potolkli turško vojsko pri Kleku, ubili čez 200 Turkov in požgali 2 vasi.— Ustaši so Turke tako preplašili, da se boje zasledovati jih in da so zdaj ustaši začeli ofenzivno bojevati se.— Vsled tega se Trebinje ne more več držati.

Kakor se iz vsega razvidi, dobiva ustaja zmerom večje dimenzije in se vedno množi; podpirana je od Avstrije, Srbije in Črnogore v vsakem obziru.— Srbija in Črnogora sti uže popolnoma oboroženi in pripravljeni za boj; toda ganiti se ne smeti, ker jima preti tuja diplomacija.— Avstrija ima jako rezervirano rolo v tej ustaji; po eni strani miri; pri drugi pa je prav ona, ki največ podpira rajo, kar je vse hvale vredno.— Sliši se celo, da Avstrija pošlje več regimentov na mejo, mej temi je tudi kranjski polk, in da se naša vlada prav pridno dogovarja z Rusko zaradi rešitve jutrovega pitanja.— Sliši se tudi, da Srbija in Črnogora morati čakati, da se Avstrija pripravi in da se bo najbrže dosegel nek porazom mej Avstrijo in malima državicama; vsled tega, to je avstrijskega in ruskega upliva, je nekda palo Rističev ministerstvo, ki je kotelo delati na svojo roko.

Na vsak način pa se ne bo pred spomladjo nič odločilo in bodo čez zimo ustaši iskro živo ohranili.

Dopisi.

V Gorici 7. oktobra (Nemški Turki in naša sprava.—Kmetijska šola.—Začetek šol.—Razstava učil.) „Navdušeno veselje mej klerikaleci na Goriškem, kerso spravo dogonali z mladimi!“ Tako trobijo nemški veči in manjši listi po širocem svetu in bere se jim zagrizen srd jasno izmed vrst. Prvi ste v tem zmislu glas zagnale obe Dunajski Preši in za njima so unisono zaregljale vse provincijalne žabe od tetke Tagespošte v Gradcu do škrbe Triesterce. Da, naša sprava jim nij nikakor po volji, ker vidijo da se vsled nje mora okrepiti narod in da bo nerazcepjen če dalje zavednejše in odločnejše branil in tirjal svoje svete pravice, da bo složen in krepak laže in marljivejše skrbel za napredek in omiko in da mora združeno potezajoč se za krasno svrhu narodnega osvobojenja v najkrašem času razdrobiti vse ovire v šolah, v uradih in povsod v javnem življenju ter izmolzniti se za vselej sramotnemu potujčevanju, katero se mu v vseh mogočih oblikah vsiluje.

Ta zagrizen srd, katerega pokrito in nepokrito izrazujejo židovski in krščeni Turki v svojih organih, nas mora popolnoma vtrditi v zavesti, da je naša sprava možko početje, s katerim se smemo ali se bomo smeli ponasati, kedar bo konečno dognano.— Mnogo ne manjka več k temu; ker se je za trdno zanašati, da bodo privrženci obeh strank zadovoljno odobrili način sprave, o katerem so se po temeljiti razpravi vseli v to zadevo segajočih razmer dogovorili nju zastopniki. Kombinacije o naši spravi, saj družega nijso, o katerih poročajo dunajski in drugi nemški listi, so ugibajoča mešanica resnic in domišljij kakega v o h u n a, kateri je najbrže ušesi natezal, ko so se naši zastopniki pogovarjali in pogajali, in po tem iz nalovljenih besedih čudno klubudracijo zmesil ter jo lačnim dunajskim Turkom za dober denar poklonil. Prosit, naj jo dobro prežvečijo, da jim na zelodcu ne ostane! —

Naša skrb pa naj bode, da bo sprava, kedar se dožene, ne omahljiva in stalna, kajti le tedaj nam more ugajati, nam more lep, obilen sad obroditi.

Te dni se začne podučevanje na preuravnapi, praktični kmetijski šoli v Gorici. Prihodnjie „Kmetovalec“ priobči nova pravila in po tem hočemo tudi v „Soči“ svoje mnenje izreči o tej preuravnapi. Vsakakor pa, naj bode to mnenje ugodno ali neugodno, pripravocamo prav gorko, naj slovenski posestniki posebno ona sinove, katere nameravajo za domače gospodarje odgojiti, radi v to šolo pošljejo; gg. učitelja na slovenskem oddelku se bodeta gotovo potrudila in imata tudi vse sposobnosti za to, da jih v vseh kmetijskih znanostih in opravilih dobro izurita.

Gosp. ravnatelj Dr. Monà se je mudil dalje časa v Švici, kder je nakupil nekoliko plemenske govedi za šolo; — te dni in sicer o času določenem za sprejemanje dijakov — je šel nekda sam sprejemati na kupljeno živino v Milan, naročivši v Gorici izšolanemu asistentu, g. Velikogna, da ga je v uradnih opravilih nadomestoval. Čudno to, — pa da ne zamolčimo svojega mnenja, tudi nepravilno in nedostojno. O času sprejemanja dijakov mora biti vodja na svojem mestu; če ga pa prav nujne okoliščine zadržujejo, naj izroči vodstvo, komur gre. O ravnateljih gimnazija, ali realke, ali normalke še nijsmo nikdar slišali, da bi se dali po supplentih, ali asistentih nadomestovati, pripustivši jim, da bi z uradi občevali, vodstvene razglase podpisavali i. t. d.

Sploh se nam pozdeva, da se gosp. vodja nekam preoriginalno in svojovoljno obnaša.

Druge šole v Gorici se začnejo sredi tekočega meseca. Pa pride zopet več življenja v mesto, katero ima ves drug obraz, kdar se ulice oljudijo s šolsko mladino.

Uže smo omenili, da bode 12. oktobra tega leta s prvo deželno učiljsko konferencijo tudi prva razstava učnih pripomočkov. Če je uže vsaka razstava vsakateremu podučljiva, bode gotovo ta; zatoraj opomnimo vsakatega, naj bi ne zamudil lepo priložnosti.

Po objavljenim poduku obsegala bode ta razstava vse učne pripomočke, t. j. take reči, katere v potrebuje ljudski učitelj pri podučevanju v branju, pisavi računstvu, risanju prirodznanstvu, zemljepisu, kmetijstvu, petju itd.; pa tudi izdelke domačih učiteljev in učenskih.

Iz prvih posnema ogledalec kaj in kako se današnji podučuje v ljudski šoli (smo slišali od več strani, da otroci prav radi hodijo v šolo, ker jih učitelji prijazno potrebnih naukov uče); iz družih je pa razvidno na kateri stopnji so naše ljudske šole-gotovo zanimivo za slehernega prijatelja mladine. Ker je v razstavi mnogovrstnih reči, se nadejamo, da bode slehernega to ali uno prav zanimalo, pa zadovoljen bode, da o je ogledal.

Iz Brd 26. Sept. (Izv. dop.) Trgatev je uže doma. Pridno so se poprijeli dela naši Brici ne čakaje sv. Mihaela, kakor je njih navada. „Sv. Miha odpre bendimo“ pravijo kmetje na glede na to ali je uže zadosti zrelo grozdje, ali je uže izdelalo dovolj sladora, ali se je zmanjšala množina kisline. Na to ne gledajo čist nič. To je vse lep dokaz, da so še neomikani in nepodučeni o dotičnih vodah. Več posestnikov iz Brd je napravilo prošnjo na ravnateljstvo kmetijske šole, da naj pride en učitelj dotične šole semkej v Brda, da bo naše kmete vsaj nekoliko podučil o ravnanju z vinom, z močtom in pretakanju vina. To je prav lepo in posnemanja vredno; ampak železi je, da bi se tudi tega, kar jim je učitelj razlagal, poprijeli ter tako svoja vina z boljšali.

Po vseh županijah in vaseh na Goriškem se pobirajo milodari za uboge sirote Hercegovinske, le v Brdah še vse spi. Nobeden se ne zmeni za to, kar se godi na Balkanu. Saj pobirajo milodare po vseh krajih naše mile Slovenije in še celo na Francoskem in Rusovskem, Angležkem, kakor je enkrat „Soča“ poročala. Pa naši Brici so modri, ker imajo letos še precej rebule in se ne zmenijo za težave in nadloge naših bratov jugoslovanskih. Čitalnica v Kviškem spi? Zakaj se ne zbudi enkrat in ne posnema svojih sestic, ki so vse vnete za občni blagor. T.

Iz Kanala dné 7. oktobra. (Izv. dop.) Slava vrlim kanalskim Slovencem! Dné 3. t. m. je napravila kanalska slovenska čitalnica besedo, in dohodek je namenjen v pomoč hercegovinskim in bosnjaškim ubogim družinam.— Udeležilo se je te besede še precej veliko ljudstva iz Kanala, okolice in Gorice.— To nas srčno veseli, da se tudi na Kanalskem ako izbuja národna zavest, da imajo Slovenci na kanalskem sočutje do naših bratov, borečih se ob Balkanu s krutim Turkom. Naj poizve svet, da je tudi Kanal—slovenski; naj zvejo sosedi, da v Kanalu veje slovanski duh, da tudi tam „čuvaj Majka Slava.“— Iстина je tedaj, da „Slovan povsod brate ima“, kajti vže Jenko pravi:

„Bog nas je ustvaril
Ko listja, trave,
Pol sveta podaril
Sinom majke Slave.“

Točno ob 7 uri so nastopili pevci pod Kocijančičevim vodstvom, ter zapeli „Slava Slavjanom.“ Z burnim naudušenjem in živio-klici je bila pesen pozdravljena. Gospod Pelicon, učitelj na Proseku je pesen „Svojemu čelnicu“ tudi prav izvrstno pel in donela mu je

od vseh strani občna pohvala, kajti pokazal je, da ima prav dober tenor.— Na to je sledil „Govor“ gospoda profesorja Križniča. Omenil je namen besede, ter naslikal z živimi barvami žalostni položaj naših bratov v Hercegovini in Bosni.—

Potem so sledile druge točke, katere so bile v „Soči“ uže naznanjene in so se prav pohvalno rešile. Gospod pevovodja Kocijančič je pokazal, da je svoje pevce prav dobro izuril in mi mu moramo zaradi tega le čestitati, kajti pevski zbor domačih fantov je kaj redka reč.— Mej pevci moramo posebno pohvaliti tudi gospoda baritona Hönig-a, kateri je s se svojim lepim glasom svoji malogi popolnoma zadostil.— Omeniti moram tudi, da je pesen „U boj“ preuzročila velikansko navdušenost mej ljudstvom, kajti morala se je ponoviti. Ta pesen ima tako nepopisljivo moč v sebi, da vsakemu navzočemu se je brale iz lica sočutje do naših bratov; vsak se je predložil svoje brate na jugu, boreče se s krvoločnim Turkom.

Po besedi smo se pri kozarcu dobrega „cevidina“ zabavljali, mej tem ko so nas pevci z lepim petjem kratkočasili.

Iz Tolminskega dne 6. oktobra 1875. (Izv. dop.) Težavno je bilo, ali vendar smo spravili naše krte na dan. Bili smo se uže, da se spraminjajo modre prislovice „molčati je zlato, govoriti pa srebro“. Ko bi pa še sprevideti mogli trde buče, da bodo njih besede še srebro ne, ampak svinec, ki jim bo na prsih težal, dokler jim snape ne zmanjka, ne bi se nam tako lahko posrečilo, predstavljati jih slavnemu občinstvu kot lažnjive preroke. V potrditve svojega mnenja nam oni ponujajo neke date, ki jih neovrgljive proglašajo. Številke so res naj boljši dokazi, ali oni niso gotovo na mislili, da bode kedo preiskoval te številke. Sploh se najo napraviti date in številke, kakor kedo želi, in da so naši nasprotniki to kakor koli mogoče vporabili, nij nam treba dostavljati. Vendar hočemo držati teh „neovrgljivih“ dati in dokazati, da slaba reč se ne da nikoli zagovarjati in ako se zagovarja, povzdiguje se s tem le prednost nasprotne reči.— Oni nam pravijo, da bi imela modrejska črta skupej 2925° selska pa 1894° dolgoti, razloček je torej 1031° in po tem takem smo imeli prav, ako smo trdili, da je modrejska črta 1000 daljša mimo selske. Ta nevsščeni razloček hočejo zvite buče pa s tem popraviti, da znižajo zadnji del selske črte od kraj polja do Podsela na 3° strmali in dostavljajo, da bi se morala potem ta črta zdaljšati za 228° proti Ušniku??!! V sled tega bi se modrejska črta za ravno toliko skrajšala, in zadnja bi potem le 375° daljša bila mimo selske. O vi kosmati malopridneži! kaj na tako okorne limanice mislite tičke loviti?! Prav je, da se zadnji del selske črte zniža na 3° ali temveč 4° strmali, ali zakaj jo zdaljšate proti Ušniku in ne proti Podselu? Kaj ne, ker bi po tem res 328° daljša bila, ali ravno za toliko bi se tudi modrejska črta zdaljšala, in razloček med obema bi ostal potem ravno isti to je 1031° in to se ne stika v vašo kramo? Saj ste pa res z malim zadovoljni; zakaj pa ne zdaljšate selske črte naravnost skozi celi Ušnik noter tja, kjer se modrejska sé cesarsko cesto združuje? Vidite na tak način bi postala modrejska črta za celih 1031° krajša mimo selske. Ker se mora uže lagati, je boljše, da se prav debelo laže, saj dandanes ni to tako sramotno, kakor nekdanj, ker imamo za to prav olikano besedo „švin-del.“

Povejte nam Vi patriarhi in preroki, kakšni namen imajo skladovne ceste in posebno prepirna, da bode vezala Bačko Idrijsko dolino in Cerkljanski kraj po naj krajši črti z Gorico ali s-Trento? po vašem, ki jo zmeraj proti severju obračate, bi se zdelo, da se zadnje; prav! potem morate pa tudi zaukazati prebivalcem onih krajev, da za naprej ne smejo iti več po sirk in rebulo v Gorico, ampak v Trento.—Sploh se vi presneto malo zmenite za interese teh prebivalcev, ker mislite menda, da bodo molčali in vas ubogali in ako jim njih glavno cesto tudi okoli Krna zasaknete. Da bi lastne namene zakrili, se postavljate za hrbet Volčancem, Kozarščanom in Modrejtčanom. Kaj imajo Volčanci in Čiginci, ki ležijo na cesarski cesti, pri tej črti opraviti? Kozarščanom in Modrejtčanom ni sicer zameriti, ako se branijo zgubiti skladovne ceste, ali zaradi dveh vasi se ne morejo žrtovati vitalni interesi celega vzhodnega dela glavarstva, ki šteje okoli 20.000 prebivalcev. Ako bi tudi skladovna cesta čez Selo šla, bi modrejska pot vendar ostala kakor poprej za lokalno občevarje bližnjih vasi, severno zahodni del glavarstva bi imel pa na vsak način nar krajšo in lepšo pot v Baško—Idersko dolino skozi Tolmin in nasprotno. Naj manj bi pa nova skladovna cesta Modrejtčanom škodovala, ker ne more uže modrejska črta, kakor sami pripoznavate, iti skozi vas, ampak visoko nad vasjo, bili bi prisiljeni, ali stari klanec kakor prej rabiti, ali pa do mosta pri sv. Luciji in potem po veliki rajdi nad svojo glavo vozariti, v tem pa, ko bi prišli po tej črti komaj do Kozaršč, bi bili uže čez Selo na cesarski cesti pri Podselu.

Vi pravite dalje, da se modrejski klanec da polagoma zravniti na 3° in 3° strmali. Ali se to ne da morda storiti na selski črti? Poglejmo en malo vzajemne posamezne številke. Selsko črto od Sela do Podse-la smo uže gore zravnili na 3° strmali in ta klanec bi imel torej 668° dolgoti. Drugi klanec je unikraj, od mosta pri sv. Luciji do „Kozmeric“, ta ima skupej 415°

dolgoti in 5° strmali, zravnimo ga na 3° strmali in potem naj ima 692° dolgoti, pristejmo k temu bližnji del do h. št. 37 na Kozmericah ki ima 136° dolgoti dasiravno le 2¹/₂ strmali in na tak način ima naša črta skupaj 1484° klanca, pa ne celo 3° strmali. Od imenovane hiše naprej do kraj selskega polja ima črta 135° po 1° in 280° po 2° strmali, skupej torej nič manj ko 1015° ravnine po malo več ko 1° strmali. Prosimo zapomnite si to dobro! Kako pa vaša črta? Uže od mosta do vrh Poljanc imate 1065° dolgi klanec po več ko 3° strmali, potem imate res v primeri z našo 1015° dolgo ravnino celih 50° reči pet deset^o ravnine in še to po 2° strmali. Po tej neizmerni ravnini je zopet klanec do „Mraka“ 320° in 5° strmali in od tam naprej do fornaže 550° pa 2° do 4° poprek, tedaj po 8° strmali; cela vaša 2015° dolga črta je za tega delj sami 7965° dolgi, po 3, 4 in 5° strmi klanec in kar je ravnine jo je komaj 50° in še ta je po 2° strmali. Ako hočete torej, dragi moji, vašo črto z našo primerjati, morate na vaši naj prvo 1015° ravnine po malo več ko 1° strmali napraviti, ostali del pa naj manj na 3° strmali zravniti, potem bomo videli, ali smo se za dovolj motili trdivši, da modrejska črta je okoli 1500° daljša mimo selske.

Naše lisice, ki dobro vedò, da je nervus rerum, to je denar nar bolj srboča stvar v celem prepiru, hitro so se poprijele tega mačka in z naj večim povdankom so z nekim smešnim profetičnem glasom v svet zatrobentale, „ali veste pa koliko bi Selska črta stala? Vam bomo mi povedali. Selska črta bo 40% ali naj manje 8410 gold. več stala kot Modrejska.“— Hudir ne vzeli to je res velik razloček, točka je presneto važna in ako je to ros, čuda ni, da se vam naši ubogi kmetje hitro vdajo. Tudi mi smo občutljivi na tej strani, ker bodo šli denarci iz našega žepa in ne iz žepa gosp. glavarja, ki je danes tukaj in jure Bog ve kje, in tudi ne iz žepa pisarja, ki je vaše „klejstre“ spledel. Toda povejte nam ljubeznivi, nezmotljivi patriarhi in preroki, kje ste to vzeli, kdo vam je tega debelega medveda obesel? Tu ste nas res v živo prejeli, hitro se bo pokazalo, na kateri strani so vmazana sebičnost, paševanje in drugi postranski nameni. Veste kaj, ako vam je mogoče modrejsko črto le za 375° daljšo, tako ravno in za celih 8410 gold. boljši kup izpeljati, kakor bi se dala selska črta napraviti, dobro! Mi bomo prvi, ki se vam vdamo in ki bomo še zagovarjali vašo črto; ako pa ne, ne smete nam zameriti, če se bomo z vami še nekaj norea delali. To je prava zajnka, v katero so se naši tički sami vlovili. Zajnko koj zadržemo in tiščali jih bomo, dokler se ne vdajo ali dokler se jim možgane v rezanico ne spremenijo, kakor se že sami bojé. (Dalje prihod.)

Trst 7. oktobra. (Izv. dop.) Nij treba iti v Hercegovino, da si ogledamo tam turško ravnanje begov; takih begov imamo mi tudi v tržaski okolici in se zovejo: Majitovič-beg, Lukša-beg itd., kateri begi imajo v rokéh sukno in škarje in zlobabijo dano jim oblast.— Hermet-paša in še drugi udje visokega divana tržškega izvrstno protežirajo omenjene bega, tako da ubogi raja, če se pri njih pritoži čez te bega, dobi k večem batino, nikoli pa pravico.— Bil sem tu dni v Bazovici in sem tam popražal, kako je končala afera Majiti-Križmančič; a ondodni zatirani prebivalci rekli so mi, da Križmančič je odpuščen iz službe, ker se je predrznil tožiti Majitovič-bega.— Ta beg je tudi tožil „Slovenski Narod“ zaradi grdih pa resničnih nepoštenosti, katere mu je nek dopisnik očital.— A ker listi ne pridejo pred sodni stol kadijev, potegnili je Majitovič-beg rep mejnoge.— Tukaj je občno znano, da je g. Križmančič imel pravico na svoji strani in da je Majiti grdo zlorabil uradno oblast; a kaj hočemo: na Turškem smo in s tem je vse povedano.

Kaj pa, ko bi se pa Bazovičanje pritožili čez to turško administracijo pri c. k. namestništvu?

V okolici ima naš tržaski divan tudi svojega učnega muftija, ki Slovincem razlaga koran, po katerem se morejo zveličati.— V ta namen naš Bosnin zdaj rekrutira v okolici dečka za italijansko gimnazijo; lansko leto je, napravil prvi eksperiment; poslal je 3 slovenske dečke iz njegove poitalijancene šole v Rojano na ital. gimnazijo v Trst, pa vsi trije so „fasali“ kljuke, ker niso razumeli podučnega jezika. Ta mufti opravlja včasih tudi službo kadija in molze nas ubogo rajo, kolikor more;—obeta nam hribe in doline, posebno pa protekcijo od divana; on nam preskrbljuje dispense za ženitev; zdaj nam celo obeta, da bo iz naših deklet napravil same nemške profesorice, ter hodi od Kajfeža do Pilata, da bi poslal nekoliko deklet ki še sanjale niso nikoli o nemščini v nemško šolo goriško z vladno štipeidijo. To je vse slepenje, ki našemu muftiju kaj maloga vrže.— Pa upamo, da bo tega slepenja kmalo konec in da se bo vendar kedo znašel, ki podpiše učnemu muftiju pot na Turško.

S Krškega dne 5. oktobra. (Izv. dop.) „Ustrajno smo delali, hrabro se bojevali in konečno zmagali!“ tako smemo vsklikniti zdaj po končanih občinskih volitvah pri katerih smo priborili, akopram si je vitežki vitez in kapitan slavna garde mesto meča skoro jezik skrhal in pete zbrusil—lopo vočino v občinskem zasto-

pu in na čelo občine najvrlejšega narodnjaka za župana—našega državnega poslanca g. Viljema Pfeiffer-ja. Kaj ne, da, ko ste nedavno čitali poročila v „Soči“ in v „Narodu“ o naših žalostnih narodnih in gospodarskih razmerah, Vam niti na misel nij prišlo, da se vtegne vse to tako hitro, skoro bi rekel, čez noč spremeniti?— A vidite, potrpežljivost trpi le do neke mere, in struna mora počiti, kedar se jo preveč nateza. Dolgih devet let in čez smo pronašali oholo nemarno nemšursko gospodarstvo in kedor je še kaj narodnega čuta imel v mestu, moral se je prav sramovati, ko ga je ptujec sodeč po nemškem brbljanju v krčmah, na kegljiščih, v prodajalnicah in drugod, po nemških napisih in enakih javnih naznanilih začuden vprašal: Jeli to nemška kolonija na slovenski zemlji? Zda se bodo stvari drugače, zanašamo se, da na boljše zasukale; porok so nam imena Pfeiffer, Dr. Koceli, Kapler, Lavrinček in druga—kojim nositeljem je izročena sedaj osoda naše občine, porok nam je tudi možka beseda novega župana, da se bode odsledob slovensko uradovale v občinskem uradu—nemško pa samo za take kateri bi to zahtevali. Tako je prav; odločnost brez pronapetosti! Ta pameten princip vzbujajo nam veselo nado, da se bode tudi zagrizenost v nasprotnikih s časom polegla in da bode mnogim zapeljanim nemšurjem urena naz oči pala, da sprevidijo, kako nes pametno, nedostojno in sramotilno je za vsakega rojenega Slovenca bodisi meščan ali vaščan, ako iz otročje sramežljivosti vstraja v narodni izneverjenosti ter se, morda celo vkljuk lastnemu notranjemu prepričanju, prav hlupčevsko vpoguje onim gospodom, kateri sami omahljivi iz službenih ozirrov svoj plašč obračajo po vladnih vetrovih.— Novo županstvo bo imelo posebno v začetku mnogo ovir in najbrže se bo moralo tudi krogati z višimi oblastnijami. Prišlo bo gotovo tudi v skušnjava, da bi se v navidezno ali celo v začasno faktično korist zastopancev tu pa tam oportuniteti vdajalo. Take skušnjave naj za božjo voljo z vsem pogumom premaguje; kajti iz oportunitetne vdanosti se kaj rada rodi mlahnost, iz te prepohlevnost, zopet iz te prepokornost in od to je samo en korak do berieske servilnosti, koja je žalibog na Gorenjskem in na Dolenjskem pri mnogih županih še v prvem cvetju.— Občinska autononija naj se začneja pri županu in v občinskem uradu, sicer bo vedno le prazna beseda!—

Politični pregled.

Skupni proračun je pokazal po odbitih dohodkih, obstoječih večinoma iz colnine, 95,153,780 gl. primanjkljaja, od katerih bode morala plačati Cizlajtanija 65,344,093 gl; Ogerska pa samo 29,909,687 gl.; torej mora naša stran dvakrat toliko plačevati, nego ogerska in še to plačilo se Ogrom preveliko dozdeva in hi radi se več na Cizlajtanijo navalili. Ogrsko svobodo naj bi mi plačevali! To ne bo šlo dolgo časa.

Sliši se, da bo cizlajtanski proračun za 1876 pokazal 43 milijonov deficita.— Lepo gospodarstvo ustavovercev je pokončalo vse zaupanje, ves kredit, vrh tega pa tira Avstrijo v zmerom večje dolge.—

Naše delegacije finančni odsek si sicer prizadeva nekaj brisati, tako nij dvolil povišanja stroška za generalstab in stroška za nakup ježnih konj za stotnike pešpolkov; pač pa je dovolil 8¹/₂ milijonov za nakup novih kanonov Uchatius-ovega sistema. V dveh letih bo Avstrija imela čez 2000 novih izvrstnih kanonov, ki bodo stali kakih 18 milijonov.

V istem odseku je Andrassy sopen odgovoril na 2 interpellaciji zaradi zunanjih razmer, da Avstrija noče vojske na jugu in da je Avstriji samo za to mar, da se mir ohrani, da pa noben diplomat na svetu ne more obljubiti z sigurnostjo, koliko časa bode trajal mir. Razmere z drugimi državami so najboljše in Avstrija je glede ustaje v Hercegovini zadosti stori-la, da varuje svoje meje z vojaškim kordonom. To je prav lepo šlišati in morda Andrassy v resnici tako misli; kaj pa ko bi namesto njega kak drugi državnik v Avstriji vajete prevzel?!

V Bukovini praznnejo stoletnico v spomin v telovljenja te dežele z Avstrijo; ob enem pa tudi odprtev ondodne nemske!!! univerze.

Bukovina je bila še l. 1774 turška, leta 1775 pa jo je Turška po skloplenem miru odstopila Avstriji. Tistikrat je imela Bukovina 70,000 prebivalcev, denes jih ima 543000, mej katerimi imajo večino Ruteni in Rumuni, v zginjiljivi manjšini pa so Nemci, to je judje, ki štejejo kakih 70 do 80000 duš, in za te nemske jude je Stremajer ustanovil nemško univerzo! Slavnosti v Černovicah vjeležilo se je kakih 2000 tujih gostov večdel iz Nemškega, to je iz Jene, Bona, Berolina i. t. d. Stremajer sam je bil nazoč pri odprtvi univerze in on je prvi

dal glas na nemško piščalko in v tem tonu je potem vse piskalo. — V Černovicah so vihrale nemške zastave; judje in tuji gosti so peli, pili, jeli, govorili, kričali—vse na čast „rajhu,“ kajti ustanovili so tam prvo kulturno postajo proti izhodu. — Veliki posestniki in prvi voljaki Bukovine, kakor tudi plemstvo se je demonstrativno od strani držalo. — Professorji nove univerze so nekda same ničle; mislite si: rektor je postal nek Tomažček, dosedaj sodnijski uradnik, menda samo za to, ker je Bukovinski Dežman. — Dobremu Avstrijanu se uže studijo velikonemške demonstracije, katere podpirajo celo ministri. — Potovaje nazaj iz Černovic se bo mudil Stremajer nekaj časa tudi v Galiciji, da bo študiral, kako bi se dala poljska administracija zboljšati, to je pomembiti. — Naša cesarica se je sopot vrnila iz Francoskega in biva zdaj v Gdödlö. —

Iz Belgrada je došlo telegrafično poročilo, da je vsled neke izjave knežev v tajni seji narodne skupštine moralo odstopiti ministerstvo Ristič, Gruič.

Na kermilo nekda pride konservativno ministerstvo. — Pač čudno se mešajo reči na Srbskem; mogoče pa je tudi, da se pripravljajo daleč segajoči plani. — Knez Milan se bode nekda uže prihodnji mesec oženil; v Belgradu se delajo velike priprave za to slovesnost. Ne vemo, če je zdaj čas za to. —

Na Turškem je največa zmešnjava; vsak teden sultan odpusti kakega ministra in družega imenuje; tako je zdaj odstavil vojnega ministra Hussein-Avni-pašo in namesto njega imenoval Riza pašč. — Neko sultanovo pisno (Irade) nalaga ministerstvu, naj se davek preuredi in zlajša. To je menda začetek reform, ki bodo sopot samo na papirju ostale. —

Avstrija je s turško sklenila pogodbo o zvezi železnice Pešta—Zemun s turško železnico Belova—Sofija, ki mora biti dovršena do 1. 1879. Most čez Donavo iz Zemuna v Belgrad bo tudi Srbska pomagala zidati. —

Enake pogodbe so izvrstne, pa nijnajo dosti upliva na vojsko in mir.

Razne vesti.

(**Meseda v Gorici**) je bila preteklo soboto srednje obiskovana; dohodek na korist Hercegovinskim ubežnikom znaša 107 gld. 50 kr. Zabavi se je sicer poznalo, da je bila nekoliko v naglici napravljena, a bila je pri vsem tem prav zanimiva in živahna, ter je v društvu prav židano voljo vzbudila. Mej pevskimi točkami, katere so zvrševali gg. učitelji, ki se deleže v Gorici kmetijskega poduka, se je posebno odlikoval krepak pl. Zajcev zbor „U boj“, koji se je moral ponavljati. Vrla deklamovalka gospodična Ivanka Mozetičeva iz Rubij, nas je prav navdušila s Stritarjevo pesni-jo „Mojemu Narodu“, tako, da so celo peveci z glasom previsoko zašli, ko so vjemajoči se z zadnjimi besedami deklamacije zagrmeli v narodni naš stopaj: „Naprej zastava Slave!“ Igra „Uskok“ je vzbudila občno veselost. Posebno hvalo in zahvalo moramo izrekati bl. gospej Erjavčevi, katera je s prav dobrim uspehom posvetila svoj prvi debut Hercegovinskim sirotam in gg. učiteljema Cvek-u in Pelicon-u, koja sta se zares mnogo potrudila, da sta vsak svojo dolgo zadačo kot Trnovski in vitez Želevič v tako kratkem času omögla. G. Ant. Ferfila je bil pravi kavelj Janez. Po besedi je bila prav živahna domača zabava, katera je končala, ko so že začeli tramovi pokat.

(**Šolstvo**). Zaradi razstave in družih okoliščin uk na učiteljskem izobraževališči in na obeh vadnicah (dekljiški in fantovski) ne začne 16;—ampak še-le 18., 19. 20. oktobra se bodo vpisovali učenci in učenke teh šol.

(**Iz Gorice se nam piše**.) Razstava učnih pripomočkov za ljudske in meščanske šole, ki se prične v Gorici (v Werdenberškem poslopu) 12. oktobra ob 10. uri dopoldne, prizadeva gotovo znamenitih stroškov. Da se za te stroške kolikor toliko denarja nabere, kakor tudi za napravo posebnega zaloga v podporo ubogim dekletom, ki se pripravljajo za učiteljstvo, določile so šolske oblasti, da morajo vsi, ki pojdejo razstavo gledat, plačati vstopnino, in sicer

pervi dan 30 nov.
drugi dan 20 „
tretji in naslednje dnij 10 „

Če kedo v omenjeni dobrotni namen kaj več podari, bode se njegovo ime priobčilo ter naznanilo c. kr. deželnemu šolsk. svetovalstvu in ravnateljstvu c. k. izobraževališča za učiteljice. — Učitelji in učiteljice iz domače dežele smejo vsak čas brezplačno priti k razstavi; učitelji iz družih dežel pa morajo izkazati, da so res učitelji, ako hočejo brezplačno razstavo ogledati.

(**Slovenska čitalnica v Vertojbi**) napravi v nedeljo dne 10. oktobra v Lasičevi dvorani besedo s plesom na korist sirotnim ubežnikom iz Hercegovine in Bosne. Pri besedi se bode predstavljala šaloigra v enem djanji „USKOK“, pred igro se bodo vrstile v primernem redu deklamacije, vmes petje in godba. Sviral bode „meščanski septet.“ Vstopnina k besedi znaša 20 novcev, k plesu 1 gld. Začetek točno ob 6 $\frac{1}{2}$ uri zvečer. Čitalnični odbor se nadeja, da bode blagi namen zabave privabil ne samo društvenike in domače sosede, ampak tudi obilo število ljubih gostov z Gorice in z bližnje-okolice in da se bode tudi pri tej priliki obnesla blagodušna radodarnost v pomoč vdovam in sirotam junaških naših južnih bratov.

V Vertojbi dne 4. oktobra 1875. Odbor.

(**Koncert v kanalski čitalnici**) je bil nekda prav dobro obiskan: lep in dolg program vršil se je prav dobro; petje je bilo izvrstno; Za uboge sirote hercegovinske nabralo se je 34 gold. 84 kr.

(**Školska zbornica**) je 6. t. m. njenemu predsedniku baronu Hektorju Ritterju v deputaciji poklonila krasno vezano in kaligrafirano addresso, v kateri mu čestita k 25 letnici njegovega delovanja kot predsednik kupčijske zbornice. Baron Ritter je v resnici jako zaslužen mož posebno za povzdigo industrije v naši kronovini; kajti njegove fabrike redé čez 3000 ubogih ljudi.

(**Za pribegle Bosnjake in Hercegovince**) je naša vlada potrosila, kakor je Andrassy v delegacijah poročal, čez 1 milijon gold; a v skupni proračun bode v ta namen dejanih 5 milijonov gold., kar na vsak način pomeni, da ne bo še tako hitro reč pri kraji.

(**Za hercegovinske in bošnjake siromake**) na avstrijski zemlji daruje neimenovani sledeče:

1. Eno surko dušanko skoro novo vredno 30 f. 2. Ene irhaste hlače iz jelonove kože barvane. (Gensdarm-Hosen) vredne 18 f. 3. Ene hlače nošene sive sukne vredne 1 f. 20 s. 4. En prstik sviljen črn leten nošen vreden 70 s. En prstik nošen siv suknen vreden 50 s. 6. Eno sukno veliko (Überzieher) staro vredno 3 f. Po tem eno društvo prijateljev v tržaški gostilnici. „Pri zvezdi 2 f., g. Delkot v Gorici 1 f. družba veselih narodnih fantov v Vertojbi 3 f. 26 s. Josip Hrovatin na Gorjanskem 1 gold.; Čehovin Florjan, posestnik v Braniči 2 gold.

(**Popravek**). V zadnjem listu smo prinesli vest, da se je neka dekla ostrupila v lekarnici Z. To vest toliko popravimo, da se je le sumilo, da bi bila dekla popila kak strup, ker se je kar naenkrat zgrudila na tla in je kmalo po tem umrla; a pri sekciji se je konstatiralo, da nij bila ostrupljena, ampak da je umrla na srčni bolezni imenovani „vitium cordis.“

(**Pretep**). V nedeljo večer so gergarski fantje pretepli in z nočem prebodli necega fanta ko je pri ljubici vasoval. To je res grda, barbarska navada, mej našimi vaščanskimi mladeniči.

(**Samomor**). Iz Kanala se nam piše: Pretečeno sredo dne 6. t. m. vstrelil se je nek Blaž Baudaš z imenom v Deskli v Kanalskem okraji z dvocevko v glavo i se težko ranil, tako da nij več upanja, da bi ozdravel. Kaj je nesrečnega do tega pripeljalo, nij še natajno znano, sliši se da je ob pamet prišel, i menda že od nekdanj razsajal. Nesrečnej je neoženjen.

(**Strašanski uboj**). V gradiški kaznilnici je neki Napolitanec, ki je zaradi hudodelstva uže pred 1. 1866 bil na življenje obsojen, nedeljo 3. t. m. ubil nadzornika, enega čuvaja, samega sebe in dva čuvaja smrtno ranil. Ta strašni uboj učinil je veliko senzacije v Gradiški in po vsem goriškem. Natančnega poročila še nijnamo, prinesemo ga prihodnjič.

Julius Dase

v Gorici, Travnik št. 447

Slovenske molitvene bukve in šolske knjige za vse šole v mestu in po deželi. Pripravo za pisanje: papir, jeklena perssa, tinto, kamnite table, knjižice, črtala, barve, table za risanje, spanjski vosek i. t. d. ima zmerom v zalogi na izbor. Šolskim, predstojajštvom priporoča tudi njegovo bogato zalogo globov (zemljokrogle) in zemljevidov. —

Vse to in še mnogo družega knjigo-tržnega izvrstnega blaga dobiva se pri njemu po najnižji ceni.

NAZNANILO.

Na c. k. viši realki v Gorici se sprejemajo učenci od 12. do 15. tega meseca vsak dan od 9. 12. in od 3. —5 ure v ravnateljevi pisarni.

Vsak novinec, to je, kdor še nij bil na realki, mora priti k vpisanju še svojimi stariši ali z oskrbnikom in prinesiti se seboj pravilno i popolnem pisano „nationale“ (načrti se dobo pri šolskem slugi po kr.) i krstni ali rojstveni list; učenci pa, koji so uže obiskovali srednje šole, se sprejmo po zadnjem šolskem spričevalu, in ako prestopili iz drugih šol, morajo po spričevalu dokazati, da so postavno svoj odhod ondašnjemu ravnatelju naznanili bili.

K sprejemu v I. razred se ne terja nobeno šolsko spričevalo temuč le starost desetih let, saj uže v prvem četrtletiji tekočega šolskega leta.

Zraven tega je zrelost v I. razred odvisna od sprejemnih skušenj, katere se koj iz začetka vrše.

Vsak učenec ima plačati 80 nov. za knjižnico; na novo prišli pa še 2 gld. sprejemnine.

Po dotaklem gori navedenem obroku sprejemati dovoljuje le visoko šolsko nadzorništvo.

Dr. Egidij Schreiber
c. k. ravnatelj:

Oglas.

Dne 16. oktobra prične se šola za fante in dekleta na c. k. pripravnicu v Kobarid-u. Za sprejem se zahteva dovršeno 13. leto, izpustno spričalo ljudske ali ktere tej enake ali višje šole in spričalo zdravnika.

Oni, razun domačih, ki vsaj do konec decembra t. l. dovrše 14. ali stopijo v 15. leto starosti, dobivajo 50 gld. in ko stopijo v izobraževališče pa do 200 gl. državne podpore s pogojem, da morejo kakor učitelj-ica vsaj 6 let služiti, sicer so dolžni prejeti denar povrniti, drugi pa so prvo leto le kakor poslušalci, pa vendar imajo gledé uka tiste dolžnosti, kakor prvi.

Stariši !! — Lepa priloznost se Vam tedaj ponuja, svoje otroke se znanostimi ali s -- kruhom — oskrbeti.

Oglas je ustmen ali pismen le do 16. oktobra t. l.

Vodstvo c. k. pripravnice
v Kobarid-u 22. septembra 1875.

Dr. Al. Rafael Rojic

naznanja klientom, in znancem, da je odšel v Pariz v zadevi napredovalnih študij in da se bode vrnil še le v začetku meseca novembra.

Odgojiteljica (governanta)

ki zna nemško, francosko, italijansko in slovensko, želi priti v eno gosposko hišo. Oferte sprejema „Anoncen-Bureau F. Müller, v Ljubljani.